

Η ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ

Δὲν ἔχομεν κατορθώσει νὰ ἐνοήσωμεν σαφῶς μέχρις αὐτῆς τῆς στιγμῆς ἂν ἡ Κυβέρνησις θέλει ἢ δὲν θέλει τὴν παραπομπὴν τοῦ κ. Βενιζέλου εἰς δίκην.¹ Ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ κ. Πρωθυπουργός, ζητήσας προχθὲς τὴν ἀναβολὴν τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς καὶ παρατάξας ὅσα παρέταξε ὄχι ἀκλόνητα πρὸς τοῦτο ἐπιχειρήματα, ἀφῆκε νὰ νοηθῇ ὅτι πέραν τῶν ἐπιχειρημάτων αὐτῶν, τῶν μὴ ἰσχυρῶν, ὑπάρχει καὶ ἄλλο, ἰσχυρότερον ἴσως: ἡ διάθεσις τοῦ ὅπως μὴ συζητηθῇ ἢ πρότασις τοῦ κ. Μεταξᾶ καὶ μὴ, τελικῶς, εἰσαχθῇ εἰς δίκην ὁ κ. Ε. Βενιζέλος. Ἀφοῦ ὁμως ἀμφοτέρων τῶν ἐνδιαφερομένων ἀρχηγῶν αἱ κοινοβουλευτικαὶ εὐθιξίαι ἐτέθησαν ὑπεράνω τῶν κοινῶν συμφερόντων, ἀφοῦ τὴν πολιτικὴν ἠθικὴν ἔχουσα ἡ Κυβέρνησις ὁδηγὸν τῆς ὑπεχώρησε εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀναβολῆς καὶ ἀφοῦ ἡ πρότασις συζητεῖται, δὲν βλέπομεν διατὶ ἡ Κυβέρνησις ἀφήνει τὰ πράγματα νὰ βαδίζουν τὸν δρόμον των, διατὶ τηρεῖ ἀπέναντί των στάσις ἀπλοῦ θεατοῦ καὶ διατὶ, καθ' ὃ ἔχει καθήκον, δὲν ἀναλαμβάνει τὰ ἡνία, τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς ὑποθέσεως. Διότι ἡ ὑπόθεσις δὲν εἶναι μικρά, δὲν εἶναι ἀσήμαντος, καὶ δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν ἀνεύθυνον διαχείρισιν παντὸς θορυβοποιοῦ.

*
**

Λέγεται — καθ' ἡμᾶς εἶναι βέβαιοι, τοῦτο δὲ ἀπεδείξαμεν ἀπὸ τῶν πρώτων ὤρων δι' ἐμπεριστατωμένης ἐρεύνης — ὅτι εἰς τὸ κίνημα τῆς Ἐκτῆς Μαρτίου ἐνέ-

χεται ὁ κ. Ε. Βενιζέλος. Ἐν πρώτοις λοιπὸν ὁ κ. Ε. Βενιζέλος δὲν εἶναι δυνατόν, ἀπλῶς, νὰ ἐνέχεται. Ἄν ἐνέχεται, τοῦτο σημαίνει ὅτι ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἀρχηγός, ὁ ὑποκινητής, ὁ νοῦς τοῦ κινήματος. Καὶ ἐκ κράσεως καὶ ἐκ συνηθείας καὶ λόγῳ ἰκανοτήτων ἀκόμη, ὁ κ. Ε. Βενιζέλος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποτεθῇ ἀπλοῦς στρατιώτης ἐνὸς κινήματος τὸ ὁποῖον ἄλλος συνέλαβε καὶ ἀπεφάσισε ἄλλος. Εἰς περίπτωσιν λοιπὸν καθ' ἣν δεχθῶμεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποκαλυφθῇ καὶ νὰ διαπιστωθῇ ἢ εἰς τὸ κίνημα τῆς Ἐκτῆς Μαρτίου ἐνοχῇ τοῦ κ. Ε. Βενιζέλου, θὰ δεχθῶμεν μαζί ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ διαπιστωθῇ ὅτι αὐτός, ὁ κ. Βενιζέλος, ὑπῆρξε καὶ ὁ πραγματικὸς ἀρχηγός του. Τοῦτου τεθέντος, πρέπει νὰ ἐρωτηθῇ ἂν συμφέρη ν' ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ κ. Ε. Βενιζέλος ὑπῆρξε ὁ Ἀρχηγός τοῦ κινήματος. Συμφέρει; ... Ὅτι ἡδύνατο νὰ συμφέρη ἂν τὰ ὅσα ἐκ τῆς διαπιστώσεως αὐτῆς πρόκειται νὰ ἔλθουν εἰς φῶς, ἀπετέλουν ἐκπληκτικὴν ἀποκάλυψιν, μετὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἐκπέση ὁ κ. Ε. Βενιζέλος τῆς θέσεώς του ὡς Ἀρχηγοῦ. Τὰ ὅσα ὁμως πρόκειται νὰ ἔλθουν εἰς φῶς, ὄχι μόνον οὐδενὸς εἶδους ἀποκάλυψιν θ' ἀποτελέσουν, ὄχι μόνον εἶναι εἰς ὅλους τοὺς Φιλελευθέρους καὶ μὴ Φιλελευθέρους γνωστά, ἀλλὰ ἀποτελοῦν ἴσως ἓνα ἐπὶ πλέον ἠθικὸν πλοῦτον λόγῳ τοῦ ὁποίου θαυμάζεται καὶ τιμᾶται ὁ Ἀρχηγός. Ἀρχηγός σήμερον ἐνὸς κόμματος ὁμολογουμένως μεγάλου, κατέχοντος εἰς ἔδρας ἐν τῇ Γερουσίᾳ καὶ τῇ Βουλῇ καὶ

εἰς ὀπαδοὺς παρὰ τῷ λαῷ, τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος, δὲν πρόκειται νὰ χάσῃ ἔδραν καμμίαν, ὀπαδὸν οὐδὲ ἓνα, ἂν ἀποδειχθῇ καὶ τρισυποδειχθῇ ἔνοχος ὄλων τῶν ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ Νόμου προβλεπομένων ἐσχάτων προδοσιῶν. Οὕτω, παραπεμπόμενος εἰς δίκην ὁ κ. Ε. Βενιζέλος, θὰ παρασύρῃ εἰς τὸ ἐδῶλιον τοῦ κατηγορουμένου ὄλον τὸ κόμμα του, καταδικαζόμενος θὰ μοιρασθῇ μὲ ὄλους τοὺς ὀπαδοὺς του τὴν καταδίκην καὶ, ἐπειδὴ ἐκ τῆς καταδίκης αὐτῆς οὐδὲ τοῦ ἑνός, οὐδὲ κανενός ἢ κεφαλῆ πρόκειται νὰ ἐνοχληθῇ, ὅλη ἡ ἱστορία αὐτῆ τῆς συζητήσεως, τῆς παραπομπῆς, τῶν ἀνακρίσεων καὶ τῆς δίκης δὲν θὰ χρησιμεύσῃ οὐσιαστικῶς εἰς τίποτε ἄλλο παρ' εἰς τὴν ἀποκορύφωσιν τῶν ὑφισταμένων παθῶν, τὴν ἐπὶ ἡμέρας καὶ μῆνας ἀναδρομὴν εἰς τὰς πικρίας τοῦ παρελθόντος, καὶ τὴν ἐξύμνησιν τοῦ κ. Ε. Βενιζέλου παρὰ τοῦ χοροῦ τῶν ἀνθρώπων του, ὡς μάρτυρος καὶ μεγαλομάρτυρος, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ κατεσκεύασε τὴν Ἑλλάδα τῶν πέντε θαλασσῶν ἰδίαις δαπάναις, κατηγορεῖται τελικῶς ὡς προδότης μαζὶ μὲ τὸν Κολοκοτρώνην, τὸν Μιλτιάδην καὶ ἄλλους πολλούς. Ἡρωτήσαμεν πρὶν: αὐτῆ ἡ ἱστορία συμφέρει;... Καὶ τώρα ἀπαντῶμεν: συμφέρει. Ἄλλὰ μόνον εἰς τὸν κ. Ε. Βενιζέλον. Λέγουν ὅμως μερικοί, διαφωνοῦντες: «Συμφέρει ν' ἀποδειχθῇ ἐπαναστάτης καὶ κινηματίας καὶ ἐχθρὸς τῆς τάξεως ὁ κ. Ε. Βενιζέλος. Συμφέρει νὰ ὑποστῇ μίαν μείωσιν ἢ, λαϊκώτερον, ἓνα στραπάτσο...» Ἄλλ' ἀπέναντι ποίων;... Ἀπέναντι ἡμῶν;... Ὅα ἦτο ὅμως τρομακτικὸν ἂν ἡμεῖς οἱ ζήσαντες ὥραν πρὸς ὥραν τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου μας ἀπὸ τὸ 1916, ἀνεμένομεν τὴν αὐγὴν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Μαρτίου διὰ νὰ μάθωμεν ποῖος εἶναι ὁ κ. Ε. Βενιζέλος. Ἀπέναντι τῶν ἄλ-

λων;... Ἄλλ' αὐτοὶ —τὸ εἴπομεν πρὶν— δι' αὐτό, ἐπειδὴ εἶναι ἐχθρὸς τῆς τάξεως καὶ κινηματίας καὶ ἐπαναστάτης, κατετάγησαν ὀπαδοὶ του.

Κατὰ τὸ διάστημα ὅμως αὐτὸ λησμονεῖται κάτι, τὸ ὅποιον εἰς τὴν Ἑλλάδα λησμονεῖται συχνά: ἡ Ἑλλάς. Ἡ Ἑλλάς μὲ τὰ χρέη της, μὲ τὴν πτώχευσίν της, μὲ τοὺς ξένους οἱ ὅποιοι κτυποῦν τὴν θύραν της ἀπαιτητικοί, μὲ τὰ ἀνεστατωμένα της οἰκονομικά, μὲ τὰ ἐλλείμματά της καὶ τὴν πενίαν της, μὲ τὴν ἀπόγνωσιν εἰς τὴν ὅποιαν ἔχουν περιέλθει οἱ κάτοικοί της. Καὶ λησμονεῖται ὅτι πέραν τῶν ψευδοσυμφερόντων αὐτῶν τὰ ὅποια ἐκπροσωπεῖ ἡ ἀπορία τοῦ ἂν «συμφέρη ἢ δὲν συμφέρη», ὑπάρχουν ἀληθινὰ συμφέροντα, γενικώτερα, ὑψηλότερα, οὐσιωδέστερα, ζωτικώτερα, τὰ ὅποια αὐτὰ ἐκλήθη νὰ θεραπεύσῃ ἐντολοδόχος τοῦ λαοῦ ἢ παροῦσα Κυβέρνησις καὶ περὶ τῶν ὀπίων, αὐτῶν μόνων, ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ.

*
* *

Γράφομεν ἐν ἀρχῇ ὅτι θὰ ἔπρεπε ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ ἀπέναντι τῆς ὅλης ὑποθέσεως στάσιν σαφῆ καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ διαφύγῃ τῆς ὑπευθύνου της διαχειρίσεως ἢ πορείας της. Αἰσθανόμεθα συνεπῶς τὴν ἀνάγκην, μεθ' ὅσα εἴπομεν, νὰ δώσωμεν τὸ παράδειγμα πρῶτοι. Λέγομεν λοιπὸν ὅτι δὲν συμφέρει οὐδ' εἰς ἡμᾶς, οὐδ' εἰς τὸν τόπον, οὐδ' εἰς κανένα — πλὴν τοῦ κ. Ε. Βενιζέλου — ἢ παραπομπῆ του εἰς δίκην καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει ἐν καταλλήλῳ στιγμήν νὰ δηλώσῃ ὅχι μόνον ὅτι ἀφήνει τοὺς φίλους της ἐλευθέρους νὰ ψηφίσουν ἢ νὰ μὴ ψηφίσουν τὴν πρότασιν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ ἴδια συνιστᾷ διὰ λόγους, ἃς τοὺς εἴπωμεν, κοινῆς ἡσυχίας, νὰ μὴ ψηφισθῇ.

1. Ἡ παραπομπὴ τοῦ Βενιζέλου σὲ δίκην, στὴν ὅποια ἀναφέρεται αὐτὸ τὸ ἄρθρο, σχετικὰ μὲ τὴς εὐθύνες του στὸ κίνημα τῆς 6ης Μαρτίου 1933, εἶχε ἀνακύψει δύο ἡμέρες πρὶν, στίς 11 Μαΐου. Γιὰ τὴ συνεδρίαση τῆς Βουλῆς τῆς ἡμέρας ἐκείνης, κυβέρνησις καὶ ἀντιπολίτευσις εἶχαν συμφωνή-

σει να συζητηθεῖ τὸ κίνημα γενικά, ὁ Μεταξᾶς ὁμως ὑπέβαλε στὸ προεδρεῖο πρόταση «Περὶ καταδιώξεως τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, τέως πρωθυπουργοῦ, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ἡ Βουλὴ ἐνασχέση τὴν κατ' αὐτοῦ ποινικὴν ἀγωγὴν» ὡς ἡθικοῦ αὐτουργοῦ καὶ συνεργοῦ τοῦ πραξικοπήματος τῆς 9ης Μαρτίου. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Μεταξᾶ, τὴν πρόταση ὑπέγραψαν καὶ 19 ἀκόμη βουλευτές, 14 Λαϊκοὶ καὶ 5 Ἐλευθερόφρονες. Ὁ Βενιζέλος δῆλωσε ἀμέσως πῶς θὰ συστήσῃ στοὺς βουλευτές του νὰ ὑπερψηφίσουν τὴν πρόταση· ὁ Τσαλδάρης, θέλοντας νὰ ἀποφύγῃ τὴ συζήτηση, ζήτησε νὰ διακοποῦν ἐπὶ δύο μῆνες οἱ ἐργασίες τῆς Βουλῆς γιὰ νὰ ἀσχοληθῇ ἡ Κυβέρνησις μετὰ τὰ οἰκονομικά· ὁ Βενιζέλος ἐπέμεινε νὰ προταχθεῖ ἡ συζήτηση. Παρὰ τὶς προσπάθειες γιὰ τὸ ἀντίθετο, ἡ συζήτηση τελικῶς ἔγινε, μᾶλλον ἄρχισε, τὸ βράδυ τῆς 15ης Μαΐου, μετὰ τὴν αἴθουσα τῆς Βουλῆς κατάμεστη καὶ σὲ ἀτιμόσφαιρα ἐξαιρετικὰ τεταμένη. Ὁ Μεταξᾶς ἀνέπτυξε τὴν πρότασίν του, ὁ Βενιζέλος μίλησε γιὰ ὅσα ἔγιναν (αὐτὴ ἐπρόκειτο νὰ εἶναι καὶ ἡ τελευταία του ἀγόρευσις ἐν τῇ Βουλῇ) καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Σώματος κήρυξε λήξασα τὴ συνεδρίασιν γιὰ νὰ προλάβει σύρραξιν συμπολιτευομένων καὶ ἀντιπολιτευομένων βουλευτῶν. Ἡ συζήτηση δὲν συνεχίσθη ποτὲ καὶ τὸ θέμα ἐκλείσθη καὶ τυπικὰ στὶς 20 Νοεμβρίου, μετὰ τὸ διάταγμα ποῦ ἀμνήστει «ἀπλὰ καὶ σύνθετα πολιτικὰ ἀδικήματα, λαβόντα χώραν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς 5ης Μαρτίου μέχρι τῆς νυκτὸς τῆς 7ης Μαρτίου 1933», ἐξαιρώντας μόνο τοὺς «ἐν ἐνεργείᾳ ἢ ἀποτάξει ἢ ἐν ἀποστρατείᾳ ἀξιωματικούς τοῦ κατὰ ξηρὰν, θάλασσαν καὶ ἀέρα στρατοῦ, τοὺς ἀξιωματικούς τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων».